

УДК 070.482(477)

Олена Рижко

ІНТЕРНЕТ-ВЕРСІЇ СУЧАСНИХ ГАЗЕТНИХ ВИДАНЬ УГКЦ

У статті розглядаються особливості функціонування Інтернет-версій газетних видань Української греко-католицької церкви, що стають дедалі потужнішим чинником впливу на формування світоглядних засад соціуму, втілюючи надзавдання — «пошуку і висвітлення правди про людину», — окреслене щодо засобів масової інформації Папою Бенедиктом XVI.

Ключові слова: греко-католицька преса, формування світогляду, Інтернет-видання, часопис, рубрика.

В статье рассматриваются особенности функционирования Интернет-версий газетных изданий Украинской греко-католической церкви, которые становятся более мощным фактором влияния на формирование мировоззренческих основ социума, воплощая сверхзадачу — «поиска и отображения правды о человеке», — определенное относительно средств массовой информации Папой Бенедиктом XVI.

Ключевые слова: греко-католическая пресса, формирование мировоззрения, Интернет-издание, еженедельник, рубрика.

In the article is considered a problem of peculiar Internet-version functioning, such as Greek-Catholic press, which became more and more powerful element on the formation of the conception of the world, giving development to such issue as «search and lighting up the truth about men», — outlined by Pope Benedict XVI.

Key words: Greek-Catholic press, The formation of The conception of The world, Internet-publication, review, heading.

Представники Української греко-католицької церкви чудово розуміють, що в сучасному світі засоби масової інформації є тими чинниками, які формують «поведінку, особистісне та суспільне мислення» [6, 3]. Саме тому Папа Іван-Павло II наголошував свого часу, що журналісти «можуть ставати тими, хто буде виражати прагнення сучасної культури і старатися пережити сучасну епоху масової комунікації не як час відособленості й загибелі, але як цінну здатність пошуку правди й будування спільноти між людьми і народами» [7]. Суголосні

думки висловлює й Папа Бенедикт XVI: «Пошук і висвітлення правди про людину є найбільшим покликанням Засобів Масової Інформації. Керівники і працівники ЗМІ повинні використовувати для цього щораз краще і витонченіше всі засоби, які мають. Ця проблема якоюсь мірою доторкається нас усіх, бо всі ми живемо в часах глобалізації, всі ми є користувачами і працівниками суспільного спілкування. Нові медіа, особливо телефонізація та Інтернет, змінюють сам спосіб спілкування і, можливо, саме це є гарною нагодою до нового окреслення, так щоб воно було більш виразним. Як висловився мій вельмишановний попередник Йоан Павло II, «основні і невивистачальні риси правди про людську особу» [5].

Преса Української греко-католицької церкви існувала ще в XIX ст. Виходили, зокрема, такі часописи, як «Місіонар» (заснований 1897, відновлений 1990, виходить і нині), «Рускій Сіон» (1871–1884), «Галицький Сіон» (1880–1882), «Душпастир» (1887–1898) та ін. З початком XX ст. заснуються часописи «Богословський Вістник» (1900–1902), «Нива» (1904–1939), «Католицький всхід» (1904–1907), «Голос галицький дяків» (1910), «Церковний восток» (1911–1914), «Записки ЧСВВ» (1924–1935), «Католицька Акція» (1934–1939), «Добрий Пастир» (1931–1939, відновлений 1990), «Богословія» (1923–1938, в Україні відновлений 1997, видається й нині).

Невпинно розвивається греко-католицька преса й тепер. Причому, як колись, так і в сьогоденні таку видавничу активність можна пояснити «пріоритетним значенням греко-католицької церкви для збереження духовних цінностей нації» [1, 22]. Відновлення й заснування видань розпочалося з 1990 р. Крім згаданого «Доброго Пастора» (вид. Івано-Франківської греко-католицької єпархії), наприклад, з'являються «Віра батьків» (вид. УГКЦ) та «З нами Бог» (вид. Києво-Галицької митрополії УГКЦ). 1991-го відновлюється «Нова Зоря». У 1992 р. з'являється двотижневик Львівської Архиепархії «Мета», «Надія Церкви» (часопис Львівської духовної семінарії, згодом був об'єднаний з журналом «Пізнай Правду», заснованим у семінарії 1996 р.); 1993 р. — «Добра вість» (вид. Бродівського деканату УГКЦ); 1994 р. — «Милосердна Україна» (вид. «Карітасу»), «Християнський вісник» (двотижневик Коломийсько-Чернівецької Єпархії), «Христовий виноградник» (газ. Тернопільської вищої духовної семінарії ім. Патріарха Йосифа Сліпого); 1995 р. — «Божий сіяч» (вид.

Тернопільської Єпархії), «Голос серця» (вид. громад УГКЦ м. Вижниця, с. Тюдова-Вижниця), «Жива Вода» (двотижневик Самбірсько-Дрогобицької Єпархії), «Христос — наша сила» (української греко-католицької спілки ім. Андрея Шептицького); 1996 р. — «Оранта» (газ. Греко-католицької громади церкви св. Миколая на Аскольдовій Могилі; Київ); 1997 р. — «Благовісник» (вид. Греко-Католицької єпархії Мукачівської); 2000 р. — «Арка» і «Світло правди» (вид. місії «Молодіжна комісія» Івано-Франківської єпархії); 2003 р. — «Христова скеля» (вид. Бучацької Єпархії) та ін. Окрім зазначених видань, які поширюються на всю Україну, маємо й низку регіональних видань. Скажімо, у Самбірсько-Дрогобицькій єпархії, oprіч згаданої «Живої Води» (висвітлює релігійно-суспільну проблематику), нині видаються ще й «З любов'ю у світ» (газ. Комісії в справах молоді, виходить від 1998 р., присвячений молодіжній проблематиці), «Слово» (вид. Дрогобицької духовної семінарії, переважає богословсько-соціальна проблематика), «Собор Святотроїцький» (вісник Катедрального Собору Пресвятої Трійці в Дрогобичі), «Парафіяльний вісник» (м. Сколе, висвітлює релігійно-суспільне життя міста), «Світло Хирівщини» (вид. Хирівського деканату, присвячене релігійному життю), «Дзвін Старосамбірщини» (газ. Старосамбірського деканату, висвітлює релігійні події), «Парафіяльний вісник» (с. Крушельниця Сколівського деканату, вміщує євангелізаційно-катехитичні матеріали), «АрхистратиГ» (квартальник парафії с. Волошиново Старосамбірського деканату, присвячений релігійному життю), «Мразницький вісник» (м. Борислав, інформує про життя парафії), «Промінь любові» (м. Сколе, присвячений діяльності молоді).

Особливістю цих часописів є те, що більшість із них мають Інтернет-версії, що, безумовно, сприяє кращому охопленню різних сегментів читачької аудиторії, особливо молодіжної. А також засвідчує, що представники УГКЦ чудово розуміють не лише роль традиційних ЗМІ як чинників євангелізації й духовного виховання, а й електронних медій, перевагу яким віддає молодь.

Так, під час Синоду єпископів УГКЦ, що відбувся 2–9 вересня 2008 року в Брюховичах (поблизу Львова), де основною темою була саме тема євангелізації як проголошення і поширення Євангелія, члени Синоду відзначали «важливість використання для євангелізації сучасних засобів масової комунікації та комп'ютерних технологій» [4].

Прикладом такого розуміння може бути й одна з постійних тем на порталі РІСУ (про сам портал — трохи нижче — *О. Р.*) «Релігія і мас-медіа» (<http://www.risu.org.ua/ukr/study/masmedia>), у якій представлена інформація і релігійних, і світських видань.

А яскравим прикладом сили (і можливості) впливу на читацьку аудиторію Інтернету може бути такий факт: у 2005 році Німеччина на кошти держави й найбільших медіа-холдингів країни провадила масштабну брендингову кампанію *Du bist Deutshland*: «Ти — це Німеччина». Кампанія була скерована на внутрішню аудиторію й мала формувати або ж коригувати національну ідентичність німців. Але вона провалилася несподівано й гучно: в одному з Інтернет-блогів з'явилося реальне фото 1935 року. На світліні біля напису *Du bist Deutshland* були зняті члени НСДАП і висів портрет Гітлера. Фото потрапило в усі мас-медіа, тиражувалось десятки разів. Тож уряд сам зупинив кампанію, а спонсори від неї відмовились [8, 36].

Окрім сказаного, слід узяти до уваги ще й те, що зважаючи на відсутність у країні «нормальної роздрібної мережі» [3, 37] або ж нечисленності накладу того чи іншого часопису, суто географічних обмежень чи й елементарної відсутності відповідної інформації про існування тих чи інших часописів, багато друкованих видань не потрапляють до потенційних читачів. Тому саме Інтернет-версії можуть зарадити справі.

Отже, метою статті є з'ясування особливостей функціонування Інтернет-версій газетних видань Української греко-католицької церкви.

Звісно, одним із найпотужніших ресурсів УГКЦ є РІСУ — Релігійно-інформаційна служба України (www.risu.org.ua) — проєкт Інституту релігії та суспільства УКУ. Портал вміщує такі веб-сторінки: новини, моніторинг, основні релігії, релігія і суспільство, калейдоскоп, духовність та мистецтво, студії, ресурси, редакція, WAP-версія, карта порталу, релігійна свобода, форум, RSS (стрічка новин), що дає змогу висвітлити найважливіші події суспільного життя.

Дуже важливим є й те, що на офіційному веб-сайті УГКЦ (www.ugcc.org.ua/ukr) у розділі «УГКЦ сьогодні» представлений досить докладний реєстр Інтернет-ресурсів Церкви у світі, 58 позицій у якому займають адреси веб-сторінок епархій, парафій, організацій УГКЦ

в Україні. Повний же перелік означених ресурсів міститься на порталі РІСУ (<http://www.risu.org.ua/ukr/resources/ukrweb/catholic/>). Він, зокрема, охоплює такі структурні ланки Церкви, як офіційний сайт УГКЦ, єпархії, монастирі, парафії, навчальні заклади та наукові інститути, медіа, прицерковні й мирянські організації, інші ресурси (наприклад, Сайт «Слуга Божий митрополит Андрей» — sheptytsky.ugcc.org.ua (укр); Молодіжна християнська сторінка «Сарепта» — sarepta.port5.com (укр); Молодіжна християнська сторінка «Зустріч» — www.zustrich.lviv.ua (укр); Спільнота молодих подруж «Сім'я» — www.simya.org.ua (укр) та ін.).

Зазвичай інформація про часописи розташовується на веб-сайтах єпархій. Так, скажімо, із сайту Львівської Архиепархії можна потрапити на сторінки двох її видань — часописів «Мета» та «Львівські Архиепархіяльні Вісті»; із сайту Івано-Франківської єпархії — на сторінку видавництва «Нова Зоря», що об'єднує власне видавництво, газету й радіостудію; Коломийсько-Чернівецька єпархія презентована газетою «Християнський вісник»; Самбірсько-Дрогобицька єпархія на своєму сайті представила не лише єпархіяльні «Парафіяльний вісник» і «Живу Воду», а й газети духовних навчальних закладів, спеціальних комісій і окремих деканатів тощо.

Проте деякі єпархії, як-от Мукачівська, дають лише контакти єпархіяльного часопису, оскільки окремою Інтернет-сторінкою він не представлений. У Мукачеві це часопис «Благовісник», який знайомить своїх читачів із найважливішими подіями в житті Вселенської католицької церкви, інформує про архиерейську діяльність мукачівського греко-католицького владика Мілана Шашіка, подає новини з парафій. Багато уваги приділяється екуменічній тематиці, зокрема пояснюється, що поєднує і відрізняє католиків і православних, розповідається про закарпатських греко-католицьких священників, які після Другої світової війни були репресовані сталінським режимом і віддали свої життя за віру.

Так само Тернопільсько-Зборівська єпархія: вказано лишень контактний телефон єпархіяльної газети «Божий сіяч». Проте окремі матеріали з цього видання, зокрема проповіді о. Ореста Глубіша, друквані в часописі протягом 1996–2008 років, можна знайти на сайті «Історико-краєзнавчого проекту Жнибороди — Бучаччина — Тернопілля» (<http://www.zaboyki.narod.ru/index.htm>).

Форма ж подачі матеріалу на цих ресурсах досить відмінна. Так, скажімо, «Мета» представлена у формі макету друкованого видання. Тобто йдеться про відтворення друкованої версії. І хоч до такого варіанта сайту, як зауважує Девід Рендол, «часто ставляться зверхньо і презирливо, називають словом «shovelware» (доважок)» [9, 143], такий вибір дає змогу не лише розглянути зміст, а й наочно уявити формат, графічні особливості, кольорову гаму видання (до прикладу, у такому ж форматі представлено Вісник парафії Пресвятої Трійці м. Дрогобича «Собор Святотроїцький»). Що ж до іншого зауваження того-таки Д. Рендола щодо відтворення друкованої версії, що воно «часто наражає на ризик дати читачам підставу відмовитись від купування газети» [9, 143], то тут, вочевидь, на перший план виходить не економічний чинник, а соціальний. Завдання формувати світогляд суспільства, сприяти процесам духовного й національного відродження, крім інших, переважає потенційну можливість отримання прибутку. Та й ціна на церковні видання часто майже символічна. Так, скажімо, передплатна вартість часопису «Нова Зоря» — 8 шпальт у звичайному числі й 12 у спареному — на квартал становить 10 грн. 86 коп. Однак, незважаючи на це, передплатити всі видання навряд чи можливо. До того ж не вся інформація, яку містять церковні часописи тих чи інших парафій, може бути однаково цікава читачеві. Тут маємо ще одну перевагу Інтернету: користувач «отримує можливість шукати новини на конкретну тему й відсікати непотрібний обсяг інформації» [2, 37]. Водночас, саме таке оформлення Інтернет-версії «Мети» спричинює певні труднощі: комп'ютери далеко не всіх користувачів розпізнають специфічних шрифти, що використовує видання.

Інакше влаштовано сайт тижневика «Нова Зоря». Він містить чотири рубрики: статті, про газету, архів і контактна інформація. Якщо порівняти із паперовою версією газети, до постійних рубрик якої належать такі: «Тема дня», «Новини», «Події», «З життя Церкви», «З життя УГКЦ», «Літургія тижня», «Наш обряд», «Перли духовні», «Духовна освіта», «Офіційно!», «Церква і школа», «З життя Єпархії», «З життя Івано-Франківської Єпархії: хроніка», «З життя парафій», «Церква і влада», «Церква у світі», «Вісті з парафій», «Єпархіальна хроніка», «Владики УГКЦ — знайомство зблизка», «Традиції», «Постаті», «Розповіді про священників», «Духовна спадщина», «Реколекції», «Вірую!», «Роздуми з приводу», «Актуально», «Про те,

що хвилює», «Тривога!», «Наші інтерв'ю», «Вітальня «Нової Зорі», «Резонанс», «Милосердя», «Вісті з Тернопілля», «Вісті з Півдня», «Запитуйте — відповідаємо», «Вітаємо», «Подяки за зіслані ласки», у яких вміщено інформацію в усіх жанрах сучасної преси [див. 10, 11], то в електронному варіанті розміщено переважно аналітичні матеріали, які всебічно висвітлюють сучасне життя Церкви та її історії, статті з питань українського культурного життя — минулого й сучасного, наукові та філософські розвідки (від 3 вересня 2004 року аж дотепер), які, проте, не дають повного уявлення про часопис. З іншого ж боку, паперова та Інтернет-версії видання зовсім не мають дублювати одна одну. Звичайно, розробники сторінки не використали всіх можливостей Інтернету, як-то: постійне оновлення, рухливі картини, звук чи інтерактивність. Маємо лише кольорову (використовується блакитно-бузкове тло) заставку: Але ж ідеться про Інтернет-версію релігійного тижневика, а не про новинний сайт, де є потреба розміщувати інтерактивні бази даних, результати пошуків, дошки оголошень, необроблені матеріали від джерел, довгі реєстри, результати досліджень, що мають занадто великий (як на друковану версію) обсяг та ін. Та й матеріально-технічні ресурси таких сайтів не можна порівнювати.

«Християнський вісник», що виходить із квітня 1994 р., друкує церковні проповіді, статті на богословські теми, висвітлює події церковного життя в Коломийсько-Чернівецькій єпархії і УГКЦ загалом, відгукується на окремі події політичного характеру в країні, друкує матеріали, пов'язані з актуальними темами історичного життя м. Коломиї та в Україні, малі форми творчості місцевих авторів християнського характеру: поезію, новели, оповідання, музику тощо; також представляє окремі матеріали переважно аналітичного плану, але, на відміну від веб-сторінки «Нової Зорі», подає логотип видання та ілюстрації.

Розташування матеріалів означених видань є типовим і для інших Інтернет-версій саме газетних видань. Ми ж бо тут не розглядаємо особливості представлення журналів, як-от «Патріархат» управи Українського патріархального світового об'єднання і крайової управи Українського патріархального товариства (<http://www.patriyarkhat.org.ua/ukr/>) або «Пізнай правду» Львівської духовної семінарії (<http://magazine.lds.lviv.ua/>), останній, до речі, містить і цікавий форум, що

є дієвою формою зворотного зв'язку з читачами, важливого як для релігійних, так і для світських видань.

Що ж до змісту означених часописів, то особлива увага цілком закономірно приділяється вихованню дітей і молоді, з метою забезпечення гармонійного розвитку глибокодуховної обдарованої особистості; для цього використовуються методи прямого (заклики до наслідування й до співпраці, роз'яснення положень Церкви і смислу обрядів і традицій) і непрямого (позитивні життєві приклади із сьогодення, розповіді з життя святих та священників, оповіді про легендарні постаті, надання газетної площі для творчої самореалізації) впливу.

Отже, можна дійти висновку, що особливості представлення й функціонування Інтернет-версій газетних видань УГКЦ залежать насамперед від наявності відповідної матеріально-технічної бази й підготовлених фахівців (скажімо, ідеться про розташування макету газети — кольорового чи чорно-білого або окремих матеріалів, чи й лишень просте розміщення інформації про існування окремих видань). Проте ці ресурси цілком успішно виконують, окрім інших, функції формування світоглядних засад соціуму та виховну.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Бойко А. А.* Преса православної церкви в Україні 1900–1917 рр. Культура. Суспільство. Мораль : монографія / А. А. Бойко. — Д. : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2002. — 308 с.
2. *Гол Джим.* Онлайн-журналістика / Джим Гол ; пер. з англ. К. Булкіна. — К. : «К. І. С.», 2005. — 344 с.
3. *Вейсберг М.* Клуб экспертов / М. Вейсберг // Комментарии. — 2008. — 12 сентября. — С. 37.
4. Єпископи УГКЦ переконані, що евангелізація повинна стати на заваді секуляризації суспільства [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.risu.org.ua/ukr/news/article;24639>
5. *Йоан-Павло II.* Промова до учасників конференції на тему ЗМІ і культури, 9 листопада 2002 року. Цитуємо за джерелом: Послання Святішого Отця Бенедикта XVI з нагоди 42-го Світового Дня Засобів Масової Комунікації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.risu.org.ua/ukr/study/masmedia/article;21886/>
6. На сторожі віри [редакційна стаття] // Нова Зоря. — 2007. — Ч. 6. — С. 3.

7. Послання Святішого Отця Бенедикта XVI з нагоди 42-го Світового Дня Засобів Масової Комунікації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.risu.org.ua/ukr/study/masmedia/article;21886/>
8. *Река О.* Жизнь без бренда / *О. Река* // Профиль. — 2008. — Сентябрь. — № 34 (54). — С. 34–37.
9. *Рендол Д.* Універсальний журналіст / *Д. Рендол* ; пер. *М. Марченко*. — К. : ТОВ «Київська типографія», 2007. — 248 с.
10. *Рижко О.* «Нова Зоря» — продовження традицій / *О. Рижко* // Проблеми державного будівництва в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. проф.-викл. складу. — К. : КиМУ, 2008. — Вип. 15. — С. 354–361.
11. *Рижко О.* Висвітлення проблем виховання й становлення гармонійної особистості на шпальтах «Нової Зорі» / *О. Рижко* // Вісник КиМУ. Серія : Педагогічні науки. — 2008. — Вип. 11. — С. 205–213.